

УДК 330.34:620.97(477)

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ**

**SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF DEVELOPMENT OF
ALTERNATIVE ENERGY OF UKRAINE**

*канд. екон. наук Ю.Т. Боровик¹, канд. екон. наук Ю.В. Єлагін¹,
канд. екон. наук Н.В. Гриценко¹,
канд. екон. наук М.В. Кондратюк¹,
докт. наук з держ. упр. В.В. Наконечний²*

Український державний університет залізничного транспорту (м.Харків)

*²Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної
Державної Адміністрації*

*PhD (Econ.) Y.T. Borovik¹, PhD (Econ.) Y.V. Elagin¹,
PhD (Econ.) N.V. Gritsenko¹, PhD (Econ.) N.V. Kondratyuk¹*

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkov)

*²Department of Economics and International Relations of the Kharkiv Regional State
Administration*

Виснаження запасів традиційних видів енергоресурсів, зростання негативного впливу енергетики на навколишнє середовище і, відповідно, посилення екологічних вимог, значні коливання цін на енергоресурси, прагнення до посилення енергетичної та економічної безпеки, заполітизованість постачання енергетичних ресурсів та інші фактори призвели до нагальної потреби перегляду сучасного стану енергетичного сектору і пошуку можливостей для його оновлення та перезавантаження.

Забезпеченість енергоресурсами є одним з основних показників енергетичної безпеки країни. Розвиток відновлюваної енергетики у всьому світі обумовлено двома глобальними обставинами: обмеженість світових та недостатня кількість запасів органічного палива і залежність більшості країн від імпорту палива; істотним негативним впливом традиційної (паливної) енергетики на середовище існування людини і природу.

Необхідність впровадження пріоритетною політики енергозбереження пов'язана, перш за все, з дефіцитом власних паливно-енергетичних ресурсів, залежно від країн-експортерів газу і нафти, зростаючою вартістю їхнього видобутку, а також з глобальними екологічними проблемами.

Виробництво відновлюваної електроенергії має наступні переваги: невичерпність ресурсів; відсутність додаткового виділення вуглекислого газу; відсутність шкідливих викидів; збереження теплового балансу планети; доступність ресурсів для використання (сонце, вітер); можливість використання

не пристосованих для господарських цілей земель, (сонячні, вітрові установки і станції); відсутність потреби у воді (сонячні, вітрові електростанції).

Водночас відновлювана енергетика має також ряд недоліків: низка щільність енергії; нестійкий, імовірнісний характер надходження енергії (сонця, вітру); необхідність акумуляції та резервування електроенергії (сонячна, вітрова); нерозвиненість в Україні промисловості і відсутність інфраструктури вітроенергетики; затоплення родючих земель і локальна зміна клімату (великі ГЕС).

Основними видами ефектів від впровадження ВДЕ прийнято вважати економічний і екологічний. Однак при реалізації принципів «зеленої» економіки та впровадженні в цілях енергозбереження альтернативних джерел енергії, на наш погляд, акцент потрібно робити не тільки на економічні та екологічні показники. Одержуваний соціальний ефект від застосування відновлюваних джерел енергії може стати істотним стимулом для просування і активізації напрямків «зеленої» економіки в регіонах. При обґрунтуванні інвестиційних проєктів з відновлюваної енергетики особливу увагу слід приділити соціальної ефективності від їх впровадження. У разі застосування ВДЕ соціальний ефект відображає можливість вирішення актуальної соціально-економічної задачі – підвищення рівня і якості життя населення.

Оцінка соціальної ефективності, на відміну від економічної і екологічної, є менш вивченою проблемою, т. щ. по теперішній час не вироблено єдиного підходу до її визначення. Оцінка соціального ефекту в грошовому і натуральному вираженні викликає суттєві труднощі у економістів. Однак в будь-якому випадку, перспективну соціальну ефективність обов'язково слід враховувати при реалізації заходів із «зеленої» енергетики.

Соціальний ефект при реалізації інвестиційних проєктів ділиться на прямий і непрямий. Прямий ефект пов'язаний з будівництвом, реконструкцією, модернізацією та подальшою експлуатацією об'єктів, що проєктуються. Непрямий ефект проявляється у вигляді податкових надходжень, додаткових інвестицій на реалізацію проєкту. Інвестиції, вкладені в конкретний проєкт, здатні індукувати додатковий приріст інвестицій в різні галузі вітчизняної економіки. Таким чином, під соціальним ефектом від впровадження ВДЕ будемо розуміти показник, отриманий на основі виявлення і економічної оцінки якісних характеристик, що впливають на соціальні зміни в суспільстві.

Україна володіє достатнім відновлюваним енергетичним потенціалом, який може забезпечити повне покриття потенційного попиту на енергетичні ресурси та послуги навіть за умов збереження високої частки енергоємної промисловості (металургія, хімічна галузь тощо) в країні. У разі забезпечення повного або принаймні часткового вітчизняного виробництва технологій в Україні можуть бути вирішені не лише енергетичні, екологічні та кліматичні проблеми, але також і соціально-економічні.

[1] Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 № 575/97-ВР зі змінами. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_elektroenergetiku.htm.

[2] Закон України «Про енергозбереження» від 16.10.2012 № 5463-VI зі змінами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

[3] Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 № 555-IV зі змінами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_al_ternativni_dzherela_energiyi.htm.

[4] Боровик Ю. Т. Енергозбереження та енергоефективність як фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту / Ю.Т. Боровик, Ю.В. Єлагін // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2018. – № 61. – С. 103-110.

[5] «Перехід України на відновлювану енергетику до 2050 року» / О. Дячук, М. Чепелєв, Р. Подолець, Г. Трипольська та ін. ; за заг. ред. Ю. Огаренко та О. Алієвої // Пред-во Фонду ім. Г. Бюлля в Україні. – Київ : Вид-во ТОВ «АРТ КНИГА», 2017. – 88 с.

[6] Савенко Б. В. Еколого-економічна оцінка ефективності використання альтернативних джерел енергії / Б. В. Савенко. // Екологічна безпека. – 2017. – №1. – С. 136–142.

УДК 332.142:352.073.5:330.341

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ДОБРОБУТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

DEVELOPMENT FACTORS OF TERRITORIAL COMMUNITIES' WELFARE

***В.В. Варук, канд. екон. наук О.С. Пархоменко**
Навчально – науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

***V.V. Varuk, PhD (Econ.) O.S. Parkhomenko**
Education and research institute Karazin business school
V.N. Karazin Kharkiv National University*

Проблема забезпечення добробуту кожного громадянина, родини та громади в цілому в реаліях сьогодення є дуже актуальною. Вирішення цієї проблеми відбувається через комплексний синтез чинників, які впливають на задоволення нашим життям. При цьому, добробут особистості ґрунтується на добробуті громади. Кожен член генерує різні складові добробуту своєї громади, і способи, якими вони впливають на добробут, часто важко усвідомити, а тим більше виміряти. Ці аспекти роблять особливо важливим і складним дослідженням даного питання.

Згідно вищезазначеного, можна виділити такі чинники добробуту територіальних громад: соціально-економічні, демографічні, правові, політичні, культурні та психологічні (рис. 1). Складовими зазначених чинників є достойний рівень розвитку та покращення умов життя, доступність до життєво необхідних благ, чисельність населення, формування і розвиток нормативно-законодавчої бази та соціальної культури, характер соціально - економічної політики держави [1, 2, 3, 4].